

Saim Uysal

Faiz, Nas, hukuk ve deney tahtasına dönen ekonomi

Ülkemiz sosyal analizler için ilginç tespit, özellik ve ironiler taşıyor. Sayın Cumhurbaşkanı laik bir ülkenin tek ve en yetkili kişisi. Faiz hakkındaki son konuşmasında; "Görevde olduğum sürece faizle mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz ve enflasyonla mücadelemi de sürdüreceğim. Bu konuda nas ortada olduğuna göre sana bana ne oluyor. Olaya buradan bakacağız ve ona göre de adımımızı atacağız. Faiz sebeptir enflasyon neticedir." açıklamasında bulundu. Demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu Anayasası'nda hükme bağlanan ülkemizde dini bir hükmü referans almak ne derece hukukidir? Vatandaşları arasında Musevi, Hristiyan, Süryani vs. çeşitli inanç sahipleri de kendi inanışlarını referans alma talebinde bulunurlarsa buna nasıl cevap vereceğiz? Faiz enflasyon nedenselliği konusunda dünyada uygulanmış bu tür bir başka örnek yok. Ortodoks ekonomi ve para politikalarına ve literatüre de uygun değil. Bilindiği üzere nas, İslam inanışında kesin hüküm arz eden sabitelerdir. Kaldı ki faizin haramlığı konusunda da çeşitli tartışmalar tarih boyunca yapılmış ve halen de devam etmektedir. Haram olanın "Riba" olduğu, ribaile faizin aynı anlamda olmadığı, ribanın katlamalı bileşik faiz uygulaması olduğu konusunda ilahiyatçılar farklı görüş ve yorumlarda bulunmaktadır.(Bkz. Fahrettin Razi, Mısır El Ezher Üniversitesi'nin faiz fetvası, Süleyman Ateş, Mustafa Öztürk.) Enflasyon kadar artışın artan bir fazlalık olmadığını iddia eden epeyce bir görüş mevcuttur. Aksi halde

tasarruf sahipleri bugün olduğu gibi paralarının erimesi suretiyle fazlalık bir tarafa sürekli zarara uğramaktadırlar.

TCMB'nin bir süredir ısrarla sürdürdüğu ekonomik gerçeklerden uzak, döviz kurunun kontrolden çıkmasını umursamayan, makro istikrarsızlığa doğru hızla yol açan, enflasyonu patlatacak faiz indirim politikasını bu ayki kararında da devam ettirdi. Politika faizini 100 baz puan daha düşürerek yüzde 15'e indirdi. Tarihinde ilk defa faiz açıklamasını da geciktirerek iletişimdeki olumsuzluğuna bir yenisini daha eklemiş oldu. Aralık ayında bir faiz indirimi daha yapılacağı sinyali verdi. Negatif reel faiz bu indirim sonrası yüzde 4.89'lara ulaştı. Türk lirası dolara karşı bir günde yüzde 3.78 Euro'ya karşı ise yüzde 4.21 oranında değer kaybetti. Kurlardaki bir miktar dalgalanmalardan sonra dolar 10,84.- TL, Euro 12.32 TL oldu. 2-3 gün önce de TL yüzde 5 e yakın değer kaybetmişti. Kendi milli paramızı bu kadar yalnız, bu kadar zayıf ve bu kadar savunmasız bırakan Merkez Bankası yönetiminin bu konularda sessiz kalması da ilginç geliyor insana. Ülkemiz faiz-kur- enflasyon sarmalına girdi. Bu gidiş iyi değil, makroekonomik dengelerimiz hızla bozulmaya devam edecek. İhracatın ithalattan yüzde 13 daha fazla artmış olması bu dengesizlikleri yeniden eski haline getirmeye yetmeyecek. Zaten ithal girdiye dayalı üretim nedeniyle üretim maliyetleri daha da artacak. 5 yıllık CDS primimiz 411'lerde. Gelişen ülkelerin hemen hemen tümü sıkılaşıma yolundayken sadece biz indirimde ısrar ediyoruz. Tabii ki bu durumda negatif ayrışmamızda buna paralel aynı süreçte gidiyor. Bir ülkenin tüm göstergeleri, sadece ihracat artışının dışında TL'nin değer kaybı, 2-5-10 yıllık tahvil faizlerinin ters seyri, döviz kuru ile risk priminin (CDS) arasındaki ayrışma, net rezervlerdeki olumsuz seyrin devamı, büyümeye rağmen işsizlik oranlarında anlamlı bir gelişmenin olmaması, ülke dış borçlarının hızlı artışı gibi olumsuz seyrini devam ettiriyorsa hala bu politikalara devam etmenin ne ile izah edilebileceğini anlamış değiliz. Kamu kesiminin 2018 yılında 93 milyar dolar olan dövizli borcunun 2021 yılında 144 milyar dolara yükselmesi, özel sektörün çevirmek zorunda olduğu yaklaşık 130 milyar dolar dövizli borcunun olması hiç mi ürkütmüyor yöneticileri. Diğer yandan ABD'deki enflasyonun kalıcılığı riskinin artıyor olması FED'in sıkılaşıma politikasını öne alabileceği ihtimalini düşündüğümüzde artık ekonomimizi deney tahtasına döndürmekten bir an önce vazgeçilmesi gerektiğini kimse düşünmüyor mu?

Bizim gibi dolarizasyon oranı yüzde 50'yi aşan ülkelerde bu oranı azaltmadan dezenflasyon politikası sürdürülemezsiniz. Bunun içinde döviz kurunda istikrar ve stabilizasyon şarttır. 1990'larda buna benzer politikalar (cari açığı kuru serbest bırakarak ve faizleri düşürerek kapatmak ve böylece makroekonomik dengeleri yeniden tesis etmek) uygulandı. Sonuç cari açık daraldı ama 3 haneli enflasyonlarla karşılaştık, ortalama büyüme potansiyelin altına yüzde 3'lere indi. Makro ekonomik sorunların tümünün sadece para politikası ile çözmek mümkün değil. Ancak yanlış, bir temele dayanmayan, deneme tahtası gibi sürekli zikzak çizen sadece para politikaları ile makroekonomik tabloları bozabilirsiniz. Bugün bu filmi izliyoruz. Saygıdeğer akademisyenler Prof. Dr. Cevdet Akçay ve Prof. Dr. Hakan Kara'nın tespitleri ile "Allah korusun" noktasına geliriz. ÜFE-TÜFE kaynaşması 2018'de TÜFE göstergelerinde aşağı yönlü oldu. Bu defa korkarız yukarı yönlü ÜFE'de buluşma ihtimali var. Enflasyon trendindeki kalıcı kırılma döngüsü görülmeden faiz indirimlerinde ısrar edilmesinin böyle bir sonuç yaratması sürpriz değil. Bankacılık sistemindeki kredilerin yüzde 40'ı yabancı para cinsinden. Reel sektörün önümüzdeki dönemde bu kur artışının devamı söz konusu olursa hem kendi bilançoları kötüleyecek, hem de dolaylı yoldan banka bilançoları olumsuz etkilenecektir. Önümüzdeki dönemde yapılmak zorunda kalınacak yüksek oranlı faiz artırımının da etkilerini bu politikalarda ısrar ederek azaltıyoruz, dolayısıyla potansiyel risklerimize yeni riskler ekliyoruz.

Faiz indiriminin lehine olacağı düşünülen kesimler (İhracatçılar, sanayiciler, ticaret odaları gibi) bile yürütülen faiz politikalarının piyasa dinamikleri ile bağdaşmadığını açıklamaya başladılar. TÜSİAD'ın son indirimle ilgili olarak başkanı Sayın Simone Kaslowski'nin açıklaması ile yazımızı bitirelim. "Bilançolarda kur tahribatı faiz indirimi yararından çok fazla, mevduat faizleri hızla inmesine rağmen kredi faizlerindeki indirim sınırlı. Ülke olarak fakirleşiyoruz. Merkez Bankası esas hedefini unutmamalı" Yatırımları arttırmak için sadece faiz seviyesi değil ondan daha fazla güven, fiyat ve finansal istikrar, evrensel standartlarda hukuk ve demokrasi, öngörülebilirlik şart.